

2013. május

6. 35,0 g szilárd $\text{Mg}(\text{OH})_2$ -ot sztöchiometrikus mennyiségű, $5,21 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú kénsavoldatban oldottuk. A reakcióban keletkezett 185 g magnézium-szulfát-oldatot $20,0 \text{ }^\circ\text{C}$ -ra hűtve $84,9 \text{ g}$ kristályvizes só vált ki. $20,0 \text{ }^\circ\text{C}$ -on 100 g víz $44,5 \text{ g}$ magnézium-szulfátot old.

a) Írja fel a lejátszódó reakció rendezett egyenletét!

b) A feladat adatai alapján számítással határozza meg a kénsavoldat sűrűségét!

c) Számítással határozza meg a kristályvizes magnézium-szulfát képletét!

7. 180 g $17,7$ tömeg%-os CuSO_4 -oldatot $5,00 \text{ A}$ -es áramerősséggel elektrolizáltunk. Kezdetben csak az egyik elektródon fejlődött gáz, majd az oldatban lévő fémionok elfogyását követően mindkét elektródon gázfejlődést tapasztaltunk. A katódon fejlődő $30,0 \text{ }^\circ\text{C}$ -os 100 kPa nyomású gáz térfogata $4,03 \text{ dm}^3$.

a) Írja fel az elektródfolyamatok egyenleteit!

b) Melyik elektródon, és hány %-kal fejlődött több gáz?

c) Mennyi ideig tartott az elektrolízis?

8. Egy oldószerként használt szerves vegyület $1,76 \text{ g}$ tömegű mintáját tökéletesen elégetve $2,45 \text{ dm}^3$ $25,0 \text{ }^\circ\text{C}$ hőmérsékletű, standard nyomású szén-dioxid, és $2,16 \text{ g}$ víz keletkezett (más égéstermék nem volt). Az égés során $66,4 \text{ kJ}$ hő szabadult fel. A szerves vegyület moláris tömege $88,0 \text{ g/mol}$. Molekulája tartalmaz tercier szénatomot, réz(II)-oxiddal oxidálható, a kapott termék nem adja az ezüstitükör próbát.

a) Számítással határozza meg a szerves vegyület molekulaképletét!

b) Határozza meg 1 mol szerves anyag elégetésének reakcióhőjét!

c) Határozza meg a szerves anyag képződéshőjét!

$\Delta_k H(\text{CO}_{2(\text{g})}) = -394 \text{ kJ/mol}$, $\Delta_k H(\text{H}_2\text{O}_{(\text{l})}) = -286 \text{ kJ/mol}$

d) Adja meg az információknak megfelelő molekula tudományos nevét!

9. Egy hidrogén–klór gázelegy sűrűsége $25,0 \text{ }^\circ\text{C}$ -on és $101,3 \text{ kPa}$ nyomáson $0,551 \text{ g/dm}^3$. A gázelegyet felrobbantottuk, a reakciót követően a kapott reakcióterméket vízbe vezetve $2,00 \text{ dm}^3$ $1,00$ -es pH-jú oldatot készíthettünk.

a) Határozza meg a kiindulási gázelegy térfogatszázalékos összetételét!

b) Határozza meg a kiindulási elegy térfogatát!

c) Mekkora térfogatú pH = 11,0-es ammóniaoldattal közömbösíthető a $2,00 \text{ dm}^3$ pH = 1,00-es oldat?

$(K_b(\text{NH}_3) = 1,79 \cdot 10^{-5} \text{ mol/dm}^3)$

2013. május idegen nyelvű

6. 200 cm^3 $1,07 \text{ g/cm}^3$ sűrűségű, $14,5$ tömeg%-os sósavat desztillált vízzel hígítottunk. Az oldat anyagmennyiség-koncentrációja ennek hatására $1,70 \text{ mol/dm}^3$ -re csökkent.

a) Hányszorosára nőtt az oldat térfogata a hígítás következtében?

b) Hány cm^3 $0,125 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú KOH-oldat szükséges a kiindulási oldatból kivett $5,00 \text{ cm}^3$ oldat közömbösítéséhez?

c) Mekkora tömegű Al-port kellett volna szórniunk a kiindulási oldatba (gyakorlatilag változatlan oldattérfogat mellett), ha a hígítással kapott értékre kívántuk volna az oldat hidrogén-klorid-koncentrációját csökkenteni? Írja fel a szükséges kémiai folyamat reakcióegyenletét is!

d) Mennyi ideig kellene a kiindulási sósavat $2,00 \text{ A}$ áramerősséggel elektrolizálni, hogy 980 cm^3 , $25,0 \text{ }^\circ\text{C}$ -os, standard nyomású hidrogéngázt állítsunk elő?

7. Azonos szénatomszámú, telített, nyílt láncú, egyértékű aldehidből és ketonból álló elegy $2,32 \text{ g}$ tömegű mintáját levegőben elégettük. Az égéstermékét először tömény kénsavas gázmosón, majd telített nátrium-hidroxid-oldaton vezettük át. Először $2,16 \text{ g}$, majd $5,28 \text{ g}$ tömegnövekedést mértünk.

a) Számítással határozza meg az ismeretlen vegyületek molekulaképletét!

b) Mi a két vegyület neve?

c) Ha szintén $2,32 \text{ g}$ tömegű mintát ammóniás ezüst-nitrát-oldattal melegítünk, akkor $6,48 \text{ g}$ ezüst keletkezik. Számítsa ki a minta tömegszázalékos ketontartalmát!

8. A 2,2,3,3-tetrametilbután képződéshőjének megállapítására $1,00 \text{ g}$ szénhidrogént tökéletesen elégettünk. $48,25 \text{ kJ}$ hő szabadul fel. A folyamat során cseppfolyós víz képződik.

$\Delta_k H(\text{CO}_{2(\text{g})}) = -394 \text{ kJ/mol}$, $\Delta_k H(\text{H}_2\text{O}_{(\text{l})}) = -286 \text{ kJ/mol}$

Írja fel a vegyület égésének reakcióegyenletét, számítsa ki a reakcióhőt, majd a vegyület képződéshőjét!

9. A $\text{H}_2(\text{g}) + \text{I}_2(\text{g}) = 2 \text{ HI}(\text{g})$ folyamat egyensúlyi állandója $427 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $K_1 = 54,8$; $447 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $K_2 = 48,0$

a) Két egyenlő térfogatú tartály egyaránt az alábbi összetételben tartalmazza a három anyagot: $[HI] = 0,600 \text{ mol/dm}^3$ $[H_2] = 0,0700 \text{ mol/dm}^3$ $[I_2] = 0,100 \text{ mol/dm}^3$. Ezután az egyik tartályt $427 \text{ }^\circ\text{C}$ -ra, a másikat $447 \text{ }^\circ\text{C}$ -ra melegítjük.

Változnak-e a tartályokban a koncentrációk? Ha igen, melyik esetben hogyan?

b) Egy másik kísérletben mekkora anyagmennyiségű hidrogént keverjünk **1,00 mol jóddal**, hogy **$447 \text{ }^\circ\text{C}$ -on a jód 99,0%-a hidrogén-jodiddá alakuljon? Hány százalékos ekkor a hidrogén átalakulása?**

c) Egy harmadik esetben sztöchiometrikus arányú (azaz $1 : 1$ anyagmennyiség-arányú) hidrogént és jódot keverünk össze és felmelegítettük a tartályt. A mérések szerint **77,6%-os a hidrogén, illetve a jód átalakulása.**

$427 \text{ }^\circ\text{C}$ -ra vagy $447 \text{ }^\circ\text{C}$ -ra melegítettük a tartályt? Mekkora az egyensúlyi elegy átlagos moláris tömege és az egyensúlyi össznyomás, ha az egyensúlyi gázelegy sűrűsége $12,8 \text{ g/dm}^3$?

2013. október

6. Egy kristályvíztartalmú fém-nitrát enyhe melegítéskor a kristályvizében feloldódik. Az így kapott oldat **57,86 tömeg%-os**. Ha a kristályvíztartalmú fém-nitrátot magas hőmérsékleten hevítjük szilárd fém-oxid marad, aminek tömege a kiindulási só **15,72%-a**. (A fém oxidációs száma végig $+2$.)

Melyik fémről van szó? Mi a kristályvizes só képlete?

7. **489 mg nitrálóelegyet** (tömény kénsav és tömény salétromsav nem vízmentes elegyét) vízzel pontosan 100 cm^3 -re hígítunk. Az így kapott savoldat semlegesítéséhez $8,74 \text{ cm}^3$ $3,74 \text{ tömeg%-os}$ $1,04 \text{ g/cm}^3$ sűrűségű nátrium-hidroxid oldat szükséges. A semlegesítés után (azonos hőmérsékletű) bárium-nitrát oldatot öntünk az oldathoz. A szulfát-csapadék keletkezése közben **$66,5 \text{ J}$ hőfejlődés tapasztalható.**

a) Írja fel a csapadékképződés ionegyenletét, és határozza meg a folyamat reakcióhőjét!

$\Delta_k H(\text{BaSO}_4(\text{sz})) = -1466 \text{ kJ/mol}$, $\Delta_k H(\text{Ba}^{2+}(\text{aq})) = -538 \text{ kJ/mol}$, $\Delta_k H(\text{SO}_4^{2-}(\text{aq})) = -909 \text{ kJ/mol}$

b) Határozza meg, hány tömegszázalék kénsavat illetve salétromsavat tartalmaz a nitrálóelegy!

8. A szén és széntartalmú anyagok égetésekor keletkező gázok számos problémát okoznak. A levegőben megnövekedett szén-dioxid-koncentrációnál a nagyobb gondot a szén-monoxid jelenléte okozhatja. Fűtési szezonban sajnos gyakran hallani a rosszul karbantartott kémény vagy kazán miatt bekövetkező balesetokról. A szén-dioxid egyszerű kimutatása régóta ismert, de ma már a szén-monoxid kimutatása is megoldható. A boltokban kaphatók olyan berendezések, amelyek színváltozással jelzik a szén-monoxid jelenlétét a levegőben. A legújabb, háztartásban alkalmazható berendezés elektrokémiai alapon működik. Platina katalizátor segítségével az elektródokon a következő reakciók mennek végbe:

Anód: $\text{CO} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{CO}_2 + 2 \text{H}^+ + 2 \text{e}^-$ Katód: $2 \text{H}^+ + 0,5 \text{O}_2 + 2 \text{e}^- \rightarrow \text{H}_2\text{O}$

Az elektródokon áthaladt adott mennyiségű töltés után a készülék sípolni kezd.

a) A legegyszerűbben mivel és milyen tapasztalatokkal mutatható ki a szén-dioxid

• a pincében:

• a laboratóriumban:

b) Milyen környezetkémiai problémát okoz a levegő megnövekedett szén-dioxidtartalma?

c) Mivel magyarázható a szén-monoxid súlyosan mérgező hatása?

Egy régi, rosszul működő kályhával fűtött szobában vizsgáljuk a szén-dioxid – szén-monoxid kibocsátást. $1,00 \text{ m}^3$ levegőben **408 mg a két gáz együttes tömege**. A levegőből kivont $27,0 \text{ }^\circ\text{C}$ -os, $98,5 \text{ kPa}$ nyomású CO_2 – CO gázelegy sűrűsége $1,61 \text{ g/dm}^3$.

d) Határozza meg a gázelegy térfogatszázalékos összetételét!

e) Elvileg mekkora töltésnek kell $1,00 \text{ m}^3$ levegő átvezetésekor az elektrokémiai cellán áthaladnia, hogy a készülék sípolni kezdjen?

A szén-monoxid megengedett egészségügyi határértéke: $55,0 \text{ mg/1,00 m}^3$ levegő.

f) Fog-e sípolni a szobában elhelyezett jelzőkészülék? Válaszát számítással indokolja!

9. Egy egyértékű amin égetése során $2,205 \text{ dm}^3$ $25,0 \text{ }^\circ\text{C}$ -os, standard nyomású CO_2 és $2,43 \text{ g}$ tömegű víz keletkezik (az amin kizárólag szenet, hidrogént és nitrogént tartalmaz). Az előzővel azonos tömegű minta roncsolása során a vegyület nitrogéntartalmát teljes egészében ammóniává alakítjuk át. Az ammóniát vízbe vezetjük, majd a kapott oldatot 250 cm^3 -re egészítjük ki. Ennek az oldatnak $10,0 \text{ cm}^3$ -es részleteit $0,100 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú sósavval titráljuk meg. Az átlagfogyás $12,0 \text{ cm}^3$.

a) Határozza meg az amin molekulaképletét!

b) A vizsgált amin a vele azonos összegképletű aminok közül a legalacsonyabb forráspontú. Adja meg az amin nevét!

c) Határozza meg a vizsgált amin bázisállandóját, majd hasonlítsa össze a vizsgált amin és az ammónia bázisosságát, ha tudjuk, hogy az amin $0,0170 \text{ mol/dm}^3$ koncentrációjú oldatában a $\text{pH} = 11,0$!

$K(\text{NH}_3) = 1,85 \cdot 10^{-5} \text{ mol/dm}^3$